

Üçüncü Demir ve Çelik Fabrikalarının Kuruluş Yeri Seçiminde Uygulanan Usûl Ve Alınan Sonuç

Dr. M. HAYRİ ERTEN (*)

27 Ekim 1966 günü Sanayi Bakanlığında toplanan ve Türkiye'nin demir ve çelik ile ilgili resmî teşekküllerinin en yetkili temsilcilerini de içine alan bir komisyon, Türkiye'de kurulacak olan Üçüncü Demir ve Çelik Sanayii için aşağıda isimleri belirtilen mahallerin etüdünü uygun görmüştür :

1. Bafra - Samsun - Çarşamba sahili
2. Kocaeli - Karasu - Kandıra sahili
3. Bandırma Bölgesi
4. Manavgat Bölgesi
5. Silifke Bölgesi
6. Mersin - İskenderun Bölgesi
7. Sivas - Hekimhan - Divriği Bölgesi.

Yukarda adı geçen mahallerin niçin seçilmiş olduklarına dair elimizde herhangi bir gerekçe raporu mevcut olmadığından, komisyonun hangi sebeplerle bu bölgeler üzerinde durduklarını tesbit etmek mümkün olamamıştır.

Üçüncü Demir ve Çelik Projesini gerçekleştirmek üzere, 1967 yılı Şubatında faaliyete geçmiş bulunan Üçüncü Demir ve Çelik Kuruluş Bürosunun ilk işi, kurulması öngörülen entegre demir ve çelik sanayii hakkında o tarihe kadar yapılmış olan çalışma sonuçlarını ve toplanan bilgileri bir araya getirmek ve bunları titizlikle değerlendirmek olmuştur. Ayrıca, mezkûr sanayiinin müşavirlik hizmetlerini görmek üzere 5 yıl için angaje edilmiş ve 1 Haziran 1967'de fiilen işe başlamış bulunan Müşavir İngiliz Firmasının işini kolaylaştırmak ve süratlendirmek amacıyla, Türkiye'deki demir ve çelik arz ve talep durumu, demir cevheri ve diğer ham maddelerin temin imkânları, o tarihte mevcut olan

demir ve çelik tesislerinin yerleri, kapasiteleri ve mamul çeşitleri, demiryolu, kara ve deniz yollarıyla yapılması muhtemel ulaşım ve kuruluş yeri olarak aday gösterilmiş olan mahallerle ilgili çeşitli bilgiler toplanmıştır.

Eldeki bilgilerin Müşavir Firma ile beraber gözden geçirilmesi sonucunda, kuruluş yeri olarak düşünülen yedi bölge yeniden bir tasnife tâbi tutulmuş ve bu bölgelerden bazıları iki veya üç mıntıkaya ayrılarak etüd edilecek mahallerin sayısı onbire çıkarılmıştır.

Bu duruma göre, kuruluş yeri etüdüleri aşağıda belirtilen mahallere veya bunların civarına hasredilmiştir.

1. Bandırma
2. Divriği
3. İskenderun
4. Karasu
5. Malatya
6. Manavgat
7. Mersin
8. Samsun
9. Silifke
10. Sivas
11. Çetin kaya

Müşavir Firma elemanlarıyla birlikte her bölge ayrı ayrı ziyaret edilmiş ve gidilen şehir veya kasabada mahallin en büyük mülkî âmiri, belediye reisi, Bayındırlık Bakanlığı teşkilâtı, Devlet Su İşleri yetkilileri, Çalışma Bakanlığı teşkilâtı, demiryolu veya liman idaresi ve mahallî Ticaret ve Sanayi Odası gibi kuruluşlarla temas edilerek şu hususlara dair bilgiler toplanmıştır :

(*) ODTÜ Maden Müh. Bölümü Başkanı.
Assoc. Prof.

TABLO : 1
Türkiye 3. Demir Çelik Sanayii Yer Seçimi Bilgileri Özeti

	Bandırma dahilde	Bandırma sahilde	Divriği	İskenderun Payas	Karasu	Malatya Yazihan	Manavgat	Mersin	Samsun Bafra	Samsun Çarşamba	Silifke	Sivas
	Kuzeybatı	Kuzeybatı	Orta	Gü. doğu	Kuzeybatı	Orta	Güney	Güney	Kuzey	Kuzey	Güney	Orta
de veya dahilde	Dahilde	Sahilde	Dahilde	Sahilde	Sahilde	Dahilde	Sahilde	Sahilde	Sahilde	Sahilde	Sahilde	Dahilde
İM												
k yağış mm.	680	680	395	773	762	360	685	596	730	730	635	410
yüksek ısı °C	+23	+23	+33	+31	+30	+34	+33	+31	+27	+27	+33	+28
düşük ısı °C	+ 3	+ 3	- 6	+ 8	+ 2	- 3	+ 6	+ 6	+ 3	+ 3	+ 6	- 8
nisbi nem %	70	70	56	73	70	35	80	77	80	80	80	60
mi rüzgâr hızı m/sm	32	32	Mutedil	26	18	Mutedil	18	20	26	26	18	24
um m,	50	5	1000	3	5	780	1	5	1	1	1	1280
lı günler	Yok	Yok	2 - 3 ay	Yok	8	2 - 3 ay	Yok	Yok	9	9	Yok	30
rem zonu	1	1	Yok	2	Yok	2	Yok	Yok	2	2	Yok	Yok
cut arazi	İyi, düz saha	Küçük, fakat dol- durulabi- lir.	Küçük	Sahil ge- ridi biraz tesviye gerekli	İyi	İyi	Geniş düz sahil ovası	İyi	Düşük evsafi	İyi	Geniş saha	İyi
durumu	Kuru	Kum ve bataklık	Sulak	Kuru	Kum	Kuru ve sert	Sulak ve kumlu	Kuru ve sert	Sahil bataklığı	Sahil ova- nın sel ola- bilir.	Sahil bataklığı	Sulak ne- hir vadisi
zinta kullanlığı	Tarım	Batak meyva ve turizm	Tarım	Tarım	Kum tepelere	Tarım	Tarım	Yok	Yok	Kum tepelere	Yok	Metrik hava alanı
ık lazımı mı?	Hayır	Etiler gerek	Muhte- mel	Hayır	Etiler gerek	Hayır	Etiler gerek	Hayır	Evet	Evet	Etiler gerek	Evet
AŞİM												
ayolu irtibatı	İyi	İyi	Düşük evsafi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	Düşük evsafi	İslah ediliyor	İyi	İyi
ayolu irtibatı	İyi, sahilde mahdut	Yok, bağ- lanabilir.	Düşük evsafi	İyi	Yok	İyi	Yok	Çok iyi	Yok	Uzatmak gerek	Yok	N. Sam- sun S. Divriği W. Ankara
cut enyakın liman	Bandırma	Bandırma	Samsun	İskenderun	Sakarya	Mersin	Manavgat	Mersin	Samsun	Samsun	Tagucu	Samsun

- a) Fabrika sahası için mevcut arazi,
- b) Su durumu,
- c) Karayolu ulaşımı,
- d) Demiryolu ulaşımı,
- e) Liman durumu,
- f) İklim şartları,
- g) Deprem durumu,
- h) Nüfus ve işçi durumu,
- k) Mahallî sanayi,
- l) Elektrik durumu,
- m) Pazarlama durumu.

Her bölge hakkında elde edilen bilgiler Tablo I ve İlde gösterilmiştir.

Diğer taraftan, Türkiye'de mevcut olan bellibaşlı demir cevheri yatakları da ziyaret edilerek, bunların rezerv durumları yeniden gözden geçirilmiş ve strf görünür rezervler dikkat nazarına alınarak Türkiye, yedi cevher bölgesine ayrılmıştır. Her bölgenin taşıdığı görünür cevher miktarı ve bunun toplam içindeki payı Tablo III de verilmiştir.

Batı Anadolu'dan alınacak cevher yüzdesinin rezerv oranısına kıyasla yüksek olmasının sebebi, bu bölgede bulunan arsenikli görünür cevherlerin yukardaki rakamlara dahil edilmemiş bulunmasıdır. Üçüncü Demir ve Çelik Fabrikalarının kullanacağı takriben 2 milyon ton cevhere bir miktar arsenikli cevherin katılması mümkün görüldüğünden, Batıdan alınacak toplam cevherin % 10 olacağı kabul edilmiştir.

Tablo III de belirtilen cevher bölgelerinden kuruluş yeri olarak seçilen her mahalle sevkedilecek bir ton cevherin nakliye masrafları Tablo IV de gösterilmiştir.

Tablo V de ise, yine yukardaki bölgelerden muhtelif kuruluş yerlerine o bölgedeki görünür rezervler ortasında sevkedilecek her ton cevherin İstihsal, nakliye ve toplam maliyetleri belirtilmiştir.

Demir ve çelik istihsalinde cevher kadar Önemli diğer bir ham madde de kömürdür. Türkiye'nin yegâne taş kömürü kaynağı olan Zonguldak Kömür Havzasından muhtelif kuruluş yerlerine sevkedilecek olan her ton kömürün 1967 fiyatlarına göre maliyetleri Tablo VI da verilmiştir.

Diğer ham maddelerden kireçtaşının her kuruluş yerinde mevcut olduğu ve fabrika teslim fiyatının ton başına 25.— TL/Ton'a temin edileceği yapılan tetkikattan anlaşılmıştır.

Çelik İstihsalinde önemli bir yer işgal eden hurdanın da dışardan ithal edilmesi gerektiği ve bir ton hurda maliyetinin Malatya ve Sivas'ta 543.— TL., diğer mahallerde ise 487.— TL. olacağı yine études sonucu meydana çıkmıştır.

Üçüncü Demir ve Çelik Fabrikaları 1975 yılında 940 bin ton yarı mamul çelik (kütük) istihsal ettiği ve her kuruluş yerinde, Türkiye'de mevcut görünür rezervler nispetinde cevher kullanıldığı takdirde, amortisman ve diğer malî şartlar hariç, istihsal edilecek maddelerin maliyetleri Tablo VII de gösterilmiştir. Bu tablodan görüleceği üzere, İskenderun, Samsun ve Mersin, çeliğin en ucuza elde edilebileceği yerlerdir.

TABLO: III
Görünür Cevher Tonaj ve Payları

Bölge	Görünür rezerv (milyon ton)	% Payı
Divriği - Erzincan	45.96	52.5
Malatya - Hekimhan	18.87	21.7
Kayseri - Adana Niğde	9.40	10.8
Ankara (Kesikköprü)	4.23	5.0
Karadeniz (Ordu - Çamdaf)	—	—
Akdeniz (Örendizü)	—	—
	78.46	90.0
Balıkesir - Aydın	2.43	10.0
Genel Toplam	8A89	.100.0

TABLO : IV
Cevher Naldiye Masrafları

Kuruluş yeri	Cevher bölgesi	MASRAFLAR : TL/TON					Toplam
		D.D.Y.	K yolu	K. yolu/ D.D.Y. trans, ücreti	Deniz	Liman ücreti	
Sivas	Sivas	19.60					19.60
	Malatya	26.60					26.60
	Kayseri	42.00	8.00	5.00			55.00
	Adana	76.00	11.20	5.00			92.20
	B. Türkiye	57.40	12.00		29.00	38.00	136.40
	Ankara	83.20	12.60	5.00			100.80
Bandırma (Sahil yeri) {Kendi limanı yapıldığına göre)	Sivas	76.00			23.00	25.00	124.00
	Malatya	63.00			36.00	25.00	124.00
	Adana		19.60		34.00	25.00	78.60
	Kayser*	36.40	8.00	5.00	34.00	25.00	108.40
Mersin (Kendi limanı yapıldığına göre)	B. Türkiye		12.00				12.00
	Ankara	94.00	12.60	5.00			111.60
	Sivas	78.40					78.40
	Malatya	70.00					70.00
	Adana		21.00				21.00
	Kayser*	36.40	8.00	5.00			49.40
Samsun (Kendi limanı yapıldığına göre)	B. Türkiye		12.00		31.50	25.00	68.50
	Ankara	94.00	12.60	6.00			111.60
	Sivas	76.00					76.00
	Malatya	83.20					83.20
	Adana		19.60		40.00	25.00	84.60
	Kayser*	92.80	8.00	5.00			105.80
Malatya	B. Türkiye		12.00		29.00	25.00	66.00
	Ankara	126.40	12.60	5.00			144.00
	Sivas	15.40					15.40
	Malatya	4.20					4.20
	Adana	61.60	11.20	5.00			77.80
	Kayseri	72.40	8.00	5.00			85.40
İskenderun	B. Türkiye	70.00	12.00		31.50	38.00	151.50
	Ankara	108.40	12.60	5.00			126.00
	Sivas	68.60					68.60
	Malatya	63.00					63.00
	Adana		29.40				29.40
	Kayser ¹	49.00	8.00	5.00			<2.00
Karasu	B. Türkiye		12.00		33.50	25.00	70.50
	Ankara	108.40	12.60	5.00			126.00
	Sivas	76.00			16.00	25.00	117.00
	Malatya	83.20			16.00	25.00	124.20
	Adana		21.00		36.50	25.00	82.50
	Kayseri		103.60				103.60
Manavgat	B. Türkiye		12.00		17.00	25.00	54.00
	Ankara		63.00				63.00
	Sivas	78.40			12.00	25.00	115.40
	Malatya	70.00			12.00	25.00	107.00
	Adana		21.00		12.00	25.00	58.11
	Kayser ²	36.40	8.00	5.00	12.00	25.00	86.40
Silifke (Kayseri, Adana ve Ank. cevher- leri karayolu ile gelecek)	B. Türkiye		12.00		25.50	25.00	62.50
	Ankara		82.00				82.00
	Sivas	78.40	14.00	5.00			97.40
	Malatya	70.00	14.00	5.00			89.00
	Adana		35.00				35.00
	Kayseri		54.60				54.60
B. Türkiye			12.40		30.00	25.00	67.00
	Ankara		64.40				64.40

TABLO: V
Ortalama Cevher Maliyetleri

Kuruluş yeri	MASRAFLAR : TL./TON						Masraf/Ton
	Cevher bölgesi	İstihsal	Nakliye	Teslim maliyeti	Toplamdaki yüzde payı		
Sivas	Orta Anadolu Sivas	35	20	55	52.5	28.875	
	Orta Anadolu Malatya	35	27	62	21.7	13.454	
	Kayseri/Adana	50	74	124	10.8	13.392	
	Ankara	40	101	141	5.0	7.050	
	Batı Anadolu	25	136	161	10.0	16.100	
	Ortalama maliyet			TL/TON		78.871	
Bandırma	Orta Anadolu Sivas	35	124	159	52.5	83.475	
	Orta Anadolu Malatya	35	124	159	21.7	34.503	
	Kayseri/Adana	50	04	144	10.8	15.552	
	Ankara	40	112	152	5.0	7.600	
	Batı Anadolu	25	12	37	10.0	3.700	
	Ortalama maliyet			TL/TON		144.830	
Mersin	Orta Anadolu Sivas	35	78	113	52.5	59.325	
	Orta Anadolu Malatya	35	70	105	21.7	22.785	
	Kayseri/Adana	50	35	85	10.8	9.180	
	Ankara	40	112	152	5.0	7.600	
	Batı Anadolu	25	69	94	10.0	9.400	
	Ortalama maliyet			TL/TON		108.290	
Samsun	Orta Anadolu Sivas	35	76	111	62.5	58.275	
	Orta Anadolu Malatya	35	83	118	21.7	25.606	
	Kayseri/Adana	50	96	146	10.8	15.768	
	Ankara	40	144	184	5.0	9.200	
	Batı Anadolu	25	66	91	10.0	9.100	
	Ortalama maliyet			TL/TON		117.949	
Malatya	Orta Anadolu Sivas	35	15	50	52.5	26.250	
	Orta Anadolu Malatya	35	4	39	21.7	8.463	
	Kayseri/Adana	50	75	125	10.8	13.500	
	Ankara	40	89	129	5.0	6.450	
	Batı Anadolu	25	152	177	10.0	17.700	
	Ortalama maliyet			TL/TON		72.363	
İskenderun	Orta Anadolu Sivas	35	69	104	52.5	54.600	
	Orta Anadolu Malatya	35	63	98	21.7	21.266	
	Kayseri/Adana	50	46	96	10.8	10.368	
	Ankara	40	126	166	5.0	8.300	
	Batı Anadolu	25	71	96	10.0	9.600	
	Ortalama maliyet			TL/TON		104.134	
Karasu	Orta Anadolu Sivas	35	117	152	52.5	79.800	
	Orta Anadolu Malatya	35	124	159	21.7	34.503	
	Kayseri/Adana	50	94	144	10.8	15.552	
	Ankara	40	63	103	5.0	5.150	
	Batı Anadolu	25	54	79	10.0	7.900	
	Ortalama maliyet			TL/TON		142.905	
Manavgat	Orta Anadolu Sivas	35	115	150	52.5	78.750	
	Orta Anadolu Malatya	35	107	142	21.7	30.814	
	Kayseri/Adana	50	72	122	10.8	13.176	
	Ankara	40	82	122	5.0	6.100	
	Batı Anadolu	25	63	88	10.0	8.800	
	Ortalama maliyet			TL/TON		137.640	
Silifke	Orta Anadolu Sivas	35	97	132	52.5	69.300	
	Orta Anadolu Malatya	35	89	124	21.7	26.908	
	Kaysert/Adana	50	45	95	10.8	10.260	
	Ankara	40	64	104	5.0	5.200	
	Batı Anadolu	25	67	92	10.0	9.200	
	Ortalama maliyet			TL/TON		120.868	

TABLO: VI
Kömür Maliyetleri (1967).

Kömür sev yeri	Masraflar : TL./Ton				Toplam
	Zonguldak	Demz Nav.	liman ücreti	DDY navlunu	
Samsun	150	20	17		187
Malatya	150	20	27	84	281
Mersin	150	38	17		205
Sivas	150	20	27	57	254
İskenderun	150	39	17		206
Karasu	150	7	17		174
Bandırma	150	16	17		183
Silifke	150	37	17		204
Manavgat	150	36	17		203

TABLO : VII
Görünür Rezervler Nisbetinde Cevher Kullanıldığı Haldeki Maliyetler.
(1967 Fiyatlarıyla)

Yer	Maliyet TL/Ton			
	Kok	Sıvı demir	Sıvı çelik	Çelik
İskenderun	290	508	605	727
Samsun	262	512	608	731
Mersin	288	514	609	732
Sivas	359	515	617	740
Çetinkaya	380	516	620	744
Silifke	287	533	629	753
Malatya	397	537	632	757
Karasu	244	544	635	760
Bandırma	257	558	647	773
Manavgat	286	569	656	782

Diğer bir alternatif olarak, memleketimizde mevcut madenlerden görünür rezervleri nispetinde cevher satın almak yerine, kuruluş mahalline en yakın madenlerden faydalanmak yolu etüd edilmiş ve neticede Tablo VUI deki maliyetler bulunmuştur. İlk beş kuruluş yeri için yapılmış olan bu hesaplar da, Divriği ve Hekimhan cevherinin 2,5 : 1 nispetinde kullanılacağı kabul edilmiştir.

TABLO : VIII
Mahallî Cevherler Kullanıldığı takdirde
Çelik Maliyetleri

Yer	TL/Ton çelik
İskenderun	714
Samsun	713
Mersin	715
Sivas	692
Çetinkaya	682

Etüd edilen bir üçüncü alternatif ise, fabrikada kullanılacak cevherin % 50 sinin yurt içi veya mahallî kaynaklardan temin edilmesi, geri kalan % 50 sinin de dış memleketlerden ithal edilmesi hali olup, bulunan çelik maliyetleri Tablo IX da gösterilmiştir.

TABLO : IX
İthalî Cevherine Göre Çelik Maliyetleri

Yer	% 50 Yurtiçi, % 50 İthal	% 50 Mahallî % 50 İthal
	Samsun	695
İskenderun	702	699
Mersin	703	699
Sivas	787	772
Çetinkaya	805	783

Her üç alternatifte göre hesaplanmış olan çelik maliyetleri, Tablo X da özetlenmiştir.

TABLO : X
Çelik Maliyetlerinin Muhtelif Hallere Göre Mukayesesi.

Yer	Ortalama Yurtiçi	Ortalama Mahallî	% 50 Yurtiçi, % 50 İthal	% 50 Mahallî % 50 İthal
İskenderun	727	7X4	702	699
Samsun	731	713	695	699
Mersin	732	715	703	688
Sivas	740	692	787	772
Çetiükaya	744	682	805	783

Tablo X u gözden geçirirken aşağıdaki hususları da dikkat nazarına almak gerekir.

Divriği ve Hekimhan cevherlerini mahallen kullanmak üzere Üçüncü Demir ve Çelik Fabrikalarının bir an için Sivas - Çetinkaya Bölgesinde kurulduğunu kabul edelim. Bu takdirde, fabrika için birinci etapta lüzumlu olan 2 milyon ton cevheri halen Karabük ve Ereğli'nin cevher ihtiyacını sağlayan kaynaklardan temin etmek gerekecek ve bu sebeple Karabük ve Ereğli'nin durumu sarsılacaktır. Hattâ belki de bu fabrikalar için önemli bir miktar cevherin ithali kaçınılmaz bir hal alacaktır. Kaldı ki, ileride Üçüncü Demir ve Çelik Tesislerinin kapasitesi 2 milyon tona çıktığı takdirde cevher ihtiyacı bir misli artacak ve 4 milyon tona ulaşacaktır. Bu hal karşısında, Ereğli ve Karabük'ün bütün yurt içi cevher kaynakları yeni fabrikaya tahsis edilse dahi, yine de bir miktar cevheri ithal ederek Sivas-Çetinkaya bölgesine nakletmek gerekecektir. Yapılan hesaplara göre, bu bölgeye % .10-15 civarında cevher ithal edildiği takdirde, fabrikayı Divriği ve Hekimhan madenlerinin civarına kurmanın bütün avantajları kaybolmaktadır.

Diğer taraftan, bu gün için Karabük'e ithal yoluyla büyük ölçüde cevher temini imkânsız olup, bunun için Karadeniz'de yeni bir liman inşası zarurî bir haldir.

Sivas-Çetinkaya bölgesine kurulacak bir fabrika için birinci etapta gerekli bulunan 1.500.000 ton ve ikinci etapta 3.000.0tQ ton maden kömürünün de Samsun-Sivas hattından nakli çok müşkül problemler ortaya çıkaracak ve belki de yeni ve büyük yatırımları icap ettirecektir. Ayrıca, Türkiye'nin en

büyük çelik istihlâk merkezleri olan MarmaraBölgesi, Ege Bölgesi, Çukurova Bölgesi, Ankara Bölgesi ve Elazığ-Diyarbakır Bölgelerine de uzaklık *bakımından* mamul maliyetlerinin müstehlike sahildeki kuruluş yerlerine nazaran % 7-8 nisbetinde daha pahalıya mal olması önlenemeyecektir.

Şu halde, gerek çelik maliyetleri ve gerekse müstakbel işletme ve cevher garantisi bakımından, Üçüncü Demir ve Çelik Fabrikalarının sahildeki bir kuruluş yerinde tesisi kaçınılmaz bir zarurettir. Sahil bölgeleri arasında ise en ekonimik sonuçlar, sırasıyla İskenderun, Mersin ve Samsun'da elde edilmektedir. Bu üç bölge arasından İskenderun'un seçilmesine sebep olan başlıca âmil-ler şunlardır :

- 1 — Doğudaki cevher bölgelerinden, mevcut demiryolu şebekesiyle, yeniden büyük bir yatırıma gitmeden günde 6000 ton cevher nakli mümkündür.
- 2 — Divriği ve Hekimhan cevherlerine ilâveten, Adana Kayseri ve Niğde bölgelerindeki cevherlerden de istifade edilecektir.
- 3 — Batı Anadolu cevherleri inkişaf gösterdiği takdirde, deniz yolu ile yapılacak nakliyat sayesinde çelik maliyetleri bir miktar daha da düşecektir.
- 4 — Kendi limanına sahip olacak olan İskenderun'da ayrıca ton başına asgarî 19.— TL. gibi bir liman rüsumu ödenmeyecektir.
- 5 — Sahil şartlarının elverişliliği dolayısıyla İskenderun'da kurulacak özel bir liman Mersin ve Samsun'a nazaran çok daha ucuza mal olacaktır.

- 6 — Karadeniz sahil¹ bölgesinde esasen iki entegre demir ve çelik tesisi mevcuttur. Üçüncü bir fabrikayı İskenderun'da kurmakla sanayiın memlekete yayılmasına hizmet edilecektir.
- 7 — İskenderun bölgesinde, fabrikanın ihtiyacı bulunan kireçtaşı, dolomit ve tatlı su bol miktarda mevcut olup büyük yatırımlar gerektirmeyecektir.
- 8 — Bölgeden vegerekirse diğer Güney vilâyetlerinden işçi ve kalifiye eleman temini mümkün olacaktır.
- 9 — Çukurova sistemine ilâveten ilerde Keban hidrolik santralından elektrik enerjisi temin suretiyle tesis daha emniyetle beslenebilecektir.
- 10 — Irak-Türkiye tabîî gaz projesinin tahakkuku halinde, yüksek fırınlarda bol miktarda tabîî gaz kullanmak suretiyle kömür sarfiyatında büyük ekonomi sağlanacaktır.
- 11 — İcabı halinde her zaman cevher ithal edebilmek kolaylık ve imkânına sahip bulunacaktır.